

ciații diferite. Există unele precizări ce țin de natura auditoriului; am identificat, de pildă, la unii povestitori contemporani câteva precizări făcute numai pentru cei care înregistrau basmul: „E, on șuhurez dintr-o butură: — Hu-hu-huuu! — așe-i cînt'ecu la șuhurez, i spun'em noi la pasărea čurez (II, 423); „Prin alte puteri a căpăta fotografia — *cum ați adus și dumneavoastră bucu-reșteanu* dă ne-a fotografia pă noi, așa-o fi fost și viteazu ala, a potografiat-o și-a da potografia fečiorului dă-mpărat!“ (II, 186): „Ăsta ave mînuș de pk'iele — *cum purtaț și dumneavostă iarna, că noi nu purtăm d'e alea, mînuș de pk'ele, alea-s scumpe*, domnești, purtăm aia, mîna slobodă“ (II, 393). Desigur că denumirea locală a ciurezului („șuhurez“) nu se va mai explica atunci cînd basmul va fi relatat unor consăteni; același lucru se poate spune și despre celelalte două paranteze.

Astfel de *precizări-paranteze* lipsesc, de regulă, din colecțiile clasice; aceasta nu înseamnă însă că ele sînt exclusiv o caracteristică a basmelor povestitorilor contemporani, mai de grabă credem că ele au fost neglijate de către culegători, fiind considerate elemente exterioare basmului propriu-zis. Desigur, *precizările-paranteze* pot fi excluse fără ca basmul să sufere, ceea ce nu înseamnă însă că ele nu au nici o funcție. În primul rînd, raportarea frecventă a unor eroi sau întîmplări din basm la situații reale, cunoscute de povestitori, imprimă faptelor respective un plus de verosimilitate. În al doilea rînd, unele din aceste paranteze contribuie la crearea unei atmosfere de intimitate, favorabile relatării basmului în condiții optime.

*

Basmele povestitorilor români contemporani ne oferă material bogat și pentru cercetarea altor aspecte ale stilului oral. Identificăm astfel o serie de procedee care lipseau din basmele vechi sau aveau o frecvență foarte scăzută.

O particularitate a stilului popular oral autentic o constituie folosirea repetată a unor „cuvinte de umplutură“, printre care primul loc îl ocupă adverbul „atunci“ („acuma“, „acu“), și verbul „zice“. Uneori, aceste cuvinte au o funcție stilistică precisă, altele însă ele își pierd orice sens, iar repetarea lor devine obositoare pentru ascultători.

În articolul consacrat analizei basmului „Călin Nebunul“, Mihai Pop, referindu-se la adverbul „acu“, subliniază rolul acestuia de a marca oral începutul frazelor. În stilul oral al povestirii — scrie autorul — acest adverb constituie „un procedeu de demarcare stilistică și subliniere expresivă“, el marchează, de regulă, „începutul unei fraze noi, al unei idei sau fapte noi“¹. Aceeași funcție o are adverbul „atunci“ în basmele povestitorilor contemporani, unde atinge adesea o frecvență foarte mare. De pildă, într-un basm care durează 31 de minute, povestitorul folosește adverbul respectiv de 60 de ori; întotdeauna el va marca începutul unei fraze, care constituie totodată și începutul relatării unei noi acțiuni (I, 401—449).

Alt povestitor contemporan folosește cu aceeași funcție adverbul „acuma“ (II, 219—230). Adverbele respective apar mai ales în acele părți ale basmului

¹ M. Pop, *Originea orală a basmului „Călin Nebunul“*, „Viața românească“, nr. 4—5, 1964' p. 208.